نقاش تابلوی شهدای دفاع مقدس و مدافع حرم در گفت‌وگو با «جوان» از فرصت‌ها و کمبودهای هنر برای معرفی شهدا می‌گوید

نقاشی حاج‌احمد متوسلیان جایزه شهدا به من بود

■ احمد محمدتبریزی

هنر یکی از بهترین راه‌های ارتباطی برای معرفی قهرمانان یک کشور است. غفلت و کم‌کاری فرهنگی باعث شده تا ما آن‌طور که باید و شاید نتوانیم این قهرمانان را به نسل‌های بعدی معرفی کنیم و ابعاد شخصیتی‌شان را نشان دهیم. مرتضی شهریاری یکی از هنرمندانی است که با طراحی چهره شهدا به ویژه شهدای مدافع حرم، سعی کرده بخش‌هایی از این خلأ فرهنگی را پر کند. شهریاری کارهایش را به صورت نقاشی دیجیتالی می‌کشد و در بازدید به خانواده شهدا تقدیم می‌کند.

■■■

ایده نقاشی کردن از شهدا به ویژه شهدای مدافع حرم از چه زمانی به وجود آمد؟

یک دلیل عمده انجام این کار صحبت‌های حضرت آقا مبنی بر انجام کار خودجوش فرهنگی بود. یک مطلب مهم دیگر خواندن مصاحبه‌ای از شهید مدافع حرم هادی ذوالفقاری بود که در یکی از مصاحبه‌هایش می‌گوید صورت من زشت است و بعید بدانم پس از شهادتم کسی صورت من را طراحی و نقاشی کند. این حرف مثل زنگی در گوشم بود و من را متوجه این موضوع کرد که شهدای مدافع حرم چه دین بزرگی بر گردن ما دارند. الان کشورهای غربی وقتی می‌خواهند قهرمان‌های پوشالی‌شان را به جوانان خودشان و دیگر کشورها معرفی کنند از هیچ کاری فروگذار نیستند. تصاویر کمیک استریپ یا داستان‌های مصور بتمن و سوپرمن را به تمام فضای امریکا و بعد تمام دنیا تسری داده‌اند و همه این شخصیت‌های خیالی را می‌شناسند. آن سمت به شدت در حال تلاش است. کشورهای غربی هم جیب ما را زده‌اند، هم فرهنگ ما را برده‌اند و جای قهرمانان ما، قهرمانان خودش را جا می‌زنند. در حالی که ما قهرمان‌های بزرگی در داخل کشور داریم. در دوران دفاع مقدس قهرمانانش مثل شهید همت، باکری‌ها، حاج‌احمد متوسلیان و... معرفی شدند. الان وظیفه و تکلیف هنرمندان معرفی چهره‌هایی است که در چند سال اخیر به شهادت رسیده‌اند. در فرهنگ ما نقاشی چهره افراد بزرگ را برای معرفی می‌کشند. قرآن در آیه‌ای می‌فرماید شما انفرادی یا قومی قیام کنید. من هم با این نیت این نقاشی‌ها را کشیدم و تا این فرهنگ به وجود بیاید و این آثار به دست خانواده‌های‌شان برسد.

تا به حال چه بازخوردهایی از این آثارتان دیده‌اید؟

از این کار بازخوردهای خیلی خوبی گرفته‌ام. به منزل شهدا رفتیم و به شهدایی که پدر و مادرشان در قید حیات هستند، نقاشی‌ها را تقدیم کردیم. می‌دیدم چقدر خوشحال می‌شوند و واقعاً انرژی می‌گرفتم. بعد گفتم جامعه هدفم برای تقدیم نقاشی، بچه شهدای مدافع حرم باشد. شهدای مدافع حرم ما خیلی مظلوم هستند و خیلی به آنها گفتند برای پست و پول رفته‌اند. من دوست داشتم تا بیشتر با این شهدا آشنا شویم. شهید محمدحسین عطری دو فرزند دارد و تابلوها را به فرزندانش دادم. بعداً خانواده شهید عکس‌های فرزندان را برایم فرستادند که هنگام غذا خوردن یک لیوان آب جلوی تابلو برای پدرشان گذاشته‌اند. یا نقاشی شهید مصطفی شیخ‌الاسلامی را کشیدم و به بچه دو ساله‌اش تقدیم کردم. وقتی این کار رسانه‌ای شد خیلی‌ها فهمیدند این شهید بچه داشته و هر قدر هم که به کسی پول بدهند او از زن و فرزند و زندگی‌اش دل نمی‌کند. پس فهمیدند چیزی فراتر از همه این صحبت‌هاست و آن هم حفظ حریم ولایت است. نکته بعدی اینکه وقتی نقاشی شهید را به فرزندش می‌دهیم به شدت اثرگذار می‌شود، چون پدرش را به عنوان قهرمانی می‌بیند که در قالب تصویر آمده و ما به نمایندگی بخشی از مردم، نقاشی را به او دادیم.

غیر از کشیدن نقاشی، با چه ایده‌های هنری دیگری می‌توانیم به معرفی شهدا کمک کنیم؟

ما فقط نباید به دیوارنگاره میدان ولیعصر بسنده کنیم. فرهنگ ایثارگری و سبک زندگی شهدا باید عمومی شود یعنی نقاشی‌ها در کتاب‌های داستان یا روی جلد دفتر دانش‌آموزان هم برود. به خاطر رعایت مسائل امنیتی عکس‌های باکیفیتی از حضور شهدای مدافعان حرم در جبهه‌ها منتشر نشده تا فضای جبهه را به خوبی نشان دهد. من همیشه نقاشی شهدا را با سبک رنگ‌های زیبا و دلنشین کار کرده‌ام تا وقتی خانواده و فرزندان شهید نقاشی را می‌بینند حالشان عوض شود و لذت ببرند. جامعه هدف‌مان این است که زندگی شهدای مدافع حرم را به صورت کمیک‌استریپ و داستان کار کنیم. مثلاً زندگی شهید مدافع حرم محسن حججی را داستان کنیم. صفر تا صد زندگی ایشان را نشان دهیم. مثلاً در قالب داستان کمیک به طوری که شأن شهید حفظ شود کتاب منتشر کنیم و بچه‌های ما این کتاب داستان‌ها را بخوانند و با این افراد آشنا شوند. آموزش و پرورش و بنیاد شهید باید وارد شوند و این کتاب‌ها را رایگان بین بچه‌ها توزیع کنند.

وارد شدن به این فضا و کشیدن نقاشی شهدا چه تأثیری بر زندگی خودتان و فضای کاری‌تان داشته است؟

حاج‌احمد متوسلیان اولین قهرمانی بود که امسال تابلویی را تقدیم خانواده‌اش کردیم. من عکس خوبی از ایشان پیدا نکردم و عکس معروفی از ایشان را رنگی نقاشی کردم و وقتی خدمت مادر و خواهر گرامی‌شان رفتم تابلو را دیدند خیلی استقبال کردند. مادری که سال‌های سال هر زنگی به خانه‌اش می‌خورد می‌گوید نکند احمد باشد... حالا این نقاشی را جلوی چشمش دارد و یک دلخوشی برایشان است. اینها برای من خیلی باارزش است. الان این کارها روی دختر چهار ساله خودم تأثیر داشته است. وقتی نقاشی شهیدی را نشانش می‌دهم می‌گوید این شهید باباست. یا بچه‌ام با فرزند شهید مدافع حرم آشنا شده و در جشن تولدش شرکت می‌کند و این فرهنگ را از همین سن پایین یاد می‌گیرد که شهدا چه انسان‌های بزرگی هستند و همه ما مدیونشان هستیم. بچه‌های شهدا نباید منزوی باشند بلکه باید شاد و باروحیه زندگی کنند. باید بدانند پدرشان چه نقش مهمی در دیپلماسی، امنیت و اقتدار کشور داشته است.

گویا سال گذشته هم نمایشگاهی از آثار شهدای مدافع حرم در حوزه هنری برگزار کردید؟

پارسال اولین نمایشگاه شهدای مدافع حرم با ۱۰۰ پرتره از شهدا در حوزه هنری کار شد. به استناد کارکنان در روز افتتاحیه، حوزه هنری یکی از شلوغ‌ترین روزهایش را سپری کرد. مردم و خانواده‌ها از کار برای شهدا مدافع حرم استقبال می‌کنند. بنیاد شهید و سپاه باید دست به دست هم بدهند و نمایشگاه‌های متعدد زده شود.

> از این کار بازخوردهای خیلی خوبی گرفته‌ام. به منزل شهدا رفتیم و به شهدایی که پدر و مادرشان در قید حیات هستند، نقاشی‌ها را تقدیم کردیم. می‌دیدم چقدر خوشحال می‌شوند

نمایشگاه پارسال نکات زیادی داشت. مثلاً پیکر شهید احسان میرسیار بعد از دو سال آمد. ۴۰ روز قبل از نمایشگاه من نقاشی ایشان را کار کردم و وقتی خانواده‌اش به نمایشگاه آمد و نقاشی را تقدیم کردم گفتند تشییع شهید فرداست. طی بازدیدها هم نکات جالبی پیدا می‌کنیم. وقتی به خانه شهید مالامیری، اولین شهید مدافع حرم قم که روحانی هم بود رفتیم دیدیم بشری خانم فرزند پنج ساله شهید، روی دستش با خودکار بابا نوشته و قلبی هم کشیده است. زندگی کردن با یاد پدر حال روزانه این بچه است. زمانی که تابلو بابا را دادم چشم‌های فرزند شهید از خوشحالی و ذوق‌زدگی برق می‌زد و با ذوق و شوق زیادی تابلو را از ما گرفت که تمام خستگی‌مان را درآورد. یا مادر شهید حسین معزغلامی در نمایشگاه به من گفت خواهرزاده‌های شهید با تابلوی شهید صحبت می‌کنند. اینها یعنی کار هنری تأثیرگذار است.

روح هنر لطیف و اثرگذار است و تأثیرگذاری‌اش خیلی بیشتر از برخی همایش‌های پرهزینه است و خروجی بهتری هم دارد.

بله، همایش‌ها در قالب ضوابط و رعایت مسائل، خیلی سختگیرانه خانواده شهدا را دعوت می‌کنند که اصلاً خوب نیست. وقتی آقا در دیدارشان با خانواده شهدا عذرخواهی می‌کنند و می‌گویند گرفتاری‌های زیاد نگذاشت من خدمتتان برسم یعنی آن‌قدر شأن خانواده شهدا بالاست و ما باید سمت آنها برویم. من ۲۶ شهید فاطمیون را رصد کردم و تصویر شش تای‌شان را در تعطیلات عید کشیدم. شهدای فاطمیون خیلی مظلوم هستند و کسی را ندارند. پارسال مستندی از بنده پخش شد و آنجا خبرنگار به من گفت خانواده شهید خدام‌حسینی در نزدیکی بهشت زهرا زندگی می‌کنند و گفت می‌آیید تابلویی تقدیم‌شان کنید؟ بعد از تحویل تابلو، دیدیم پسر کوچک شهید جلوی تابلو ادای احترام کرده و تابلو را می‌بوسد. باید برای شهدای فاطمیون اختصاصی کار بزنیم. فاطمیون و زینبیون در کشور خودشان هم سختگیری دارند و کسی نیست اینها را دریابد.

ایده کمیک استریپ نو و جذاب است، این ایده را با جایی مطرح کرده‌اید؟

به همراه استاد سعید رزاقی، پدر کمیک‌استریپ ایران، پروژه شهید همت را جلو می‌بریم و اگر موفقیت‌آمیز بود به شهدای دیگر و شهدای مدافع حرم هم می‌رسیم. برای انیمیشن یا کمیک‌استریپ داستان‌های مقبولی بنویسیم تا شأن شهید حفظ شود. در آینده نزدیک دنبال این ایده هستم تا انجام شود. الان خیلی از دوستان شهدای مدافع حرم به من می‌گویند نقاشی شهید را بکش تا خودشان تحویل دهند. دیگر فهمیده‌اند چه هدیه‌ای بهتر از نقاشی. این خودش یک فرهنگ‌سازی است. مثلاً از جنوب کشور زنگ زدند و گفتند شهید دفاع مقدس هیچ عکس خوبی برای محرم‌ها که جلوی علم بگذاریم ندارد و من نقاشی را کشیدم و ارسال کردم. هنرمند باید از لحاظ مادی ذهنش آماده باشد تا بتواند کار کند. من کارمند معاونت فرهنگی مترو هستم و دلی کار می‌کنم ولی هنرمند باید با آرامش کار کند. امریکایی‌ها برای انیمیشن‌های‌شان بودجه ۳۰ میلیون دلاری کنار می‌گذارند و خرج می‌کنند و تمام دنیا هم اثرشان را می‌بینند. حتی بزرگ‌ترها هم انیمیشن‌های‌شان را می‌بینند. خیلی از انیمیشن‌های خارجی سبک زندگی غربی را ترویج می‌دهند. چرا ما فرهنگ اسلامی و سبک زندگی شهدای مدافع حرم را آموزش ندهیم؟ مثلاً شهید حسین معزغلامی که مداح بود و جوانان را جذب می‌کرد نمونه خوبی است. یا شهید رسول خلیلی و شهید محسن حججی که فعال فرهنگی بود نمونه‌های دیگری بود. الان دیگر نمی‌توانیم خشک و خالی فقط یک عکس منتشر کنیم. باید شهیدی که زیباست را زیباروتر نقاشی کنیم، داستان‌های زیبایی درباره‌شان بگوییم و عرضه کنیم. این کتاب داستان باید به دست بچه‌های‌مان برسد. هنرمندان‌مان هم باید خالصانه در این راه قدم بگذارند و سهمی برای شهدای مدافع حرم کنار بگذارند. در رابطه با شهدای مدافع حرم در بحث هنری خیلی کم‌کار هستیم. اگر آنها نبودند ما هم نبودیم. ما در این کارها خیلی عقب هستیم. این یکی از مهم‌ترین کالاهای ایرانی است که باید به آن بیشتر توجه شود. ما می‌گوییم بچه‌های‌مان کالای فرهنگی خارجی نخرند ولی باید جایگزین هم برای‌شان معرفی کنیم.

کشیدن هر تابلو چقدر زمان می‌برد؟

هر کار تقریباً سه روز کامل زمان می‌برد. نقاشی دیجیتال خیلی جدید است و اساتیدش کم است. اوایل به صورت اتفاقی کار می‌کردم ولی الان ملاکم شهدای مدافع حرمی که فرزند دارند، است. وقتی می‌خواستم تابلوی شهید لطفی نیاسر را بکشم، متوجه شدم این شهید خیلی شبیه حاج‌احمد متوسلیان است. من هم سبک خاک و غبار را کار کردم تا به نوعی تداعی‌کننده فضای ایستاده در غبار شود. عکس‌های حماسی یا عکس‌هایی که بیشتر خنده شهید را نشان دهد، می‌کشم. عکس شهید لطفی نیاسر واقعاً حماسی و نشانه صلابت شهید بود.

بهترین طرحی که تا به حال کشیده‌اید مربوط به کدام شهید بوده است؟

تابلوی حاج‌احمد متوسلیان را یک جایزه از طرف شهدا به خودم می‌دانم. شهید لطفی نیاسر نیز یکی از بهترین کارهایم بود و با برکت‌ترین کارم تابلوی شهید محمدحسین لطفی بود که دعای خانواده‌اش در زندگی‌ام تأثیرگذار بود.

گزارش

نقاب صلح‌طلبی با سیاست عقب‌نشینی سراسری

■ غلامحسین بهبودی

ارزش عملیات بزرگ الی بیت‌المقدس زمانی بیشتر مشخص شد که عراق چند روز بعد از رانده شدن از خرمشهر، بیانیه‌ای صادر کرد و ضمن پذیرش یک‌طرفه آتش‌بس، اعلام کرد تا دو هفته دیگر خاک کشورمان را ترک خواهد کرد. متعاقب آن صدام در روز ۳۰ خرداد ۱۳۶۱ جلوی دوربین‌های تلویزیونی ظاهر شد و سعی کرد فرمان عقب‌نشینی را اقدامی صلح‌طلبانه جلوه دهد. کلکش هم گرفت و خیلی‌ها که در داخل کشور با اصل نظام عناد داشتند، حرف او را بیشتر از حرف امام باور کردند! ۳۶ سال پیش در چنین روزهایی بعثی‌ها به مرور شهرهایی چون مهران، سومار، قصرشیرین و... را ترک کردند اما هرگز از شهرها و مناطقی چون نفت‌شهر، بلندی‌های مشرف به مهران، نقطه مرزی شلمچه و... عقب ننشستند تا باز برای اعاده حق‌مان بجنگیم.

سردار قادسیه لقبی بود که صدام به خودش داد. نیروهایش را به کشوری انقلابی فرستاد که ارتش و نیروهای نظامی‌اش آمادگی ورود به یک جنگ تمام‌عیار را نداشتند. به این ترتیب دیکتاتور عراق با شعار «آمده‌ایم تا بمانیم» در یک ماه اول جنگ بیش از ۱۵ هزار کیلومتر مربع از خاک کشورمان را بلعید، اما از ماه دوم جنگ متوقف شد و از شروع سال دوم جنگ نیز طعم تلخ شکست را با شکست حصر آبادان چشید.

سال ۱۹۸۲ میلادی (۱۳۶۱ شمسی) همان سالی است که وفیق سامرایی می‌گوید صدام از آن گلایه‌ها داشت. می‌گفت: «تو چه می‌دانی که در این سال بر ما چه گذشت؟» او مجبور شد اول از آبادان، بعد بستان و سپس شمال و جنوب خوزستان رانده شود. خرمشهر را که از دست داد، بدقول هم شد! گفته بود اگر ایرانی‌ها محمره (خرمشهر) را پس بگیرند، کلید بصره را تحویل‌شان می‌دهم. بصره را نداد اما فهمید ایران دیگر جای ماندن نیست.

۲۰ خرداد ۱۳۶۱ ارتش عراق آتش‌بس یک‌طرفه داد. اعلامیه‌ای صادر کرد و متعاقبش از سومار عقب نشست. آنهایی که به امور رزم واقف بودند، به خوبی می‌دانستند عراق تاکتیک جنگی عوض کرده است. ارتشی که طی سه ماه و دو عملیات حدود ۳۰ هزار نفر از نیروهایش را به عنوان اسیر جنگی از دست داده بود، بهتر از هر کس دیگری می‌دانست که باید آرایش نظامی‌اش را تغییر دهد. قوایش را در بلندی و نقاط استراتژیک جمع کند تا دیگر اسیر ضدحمله‌های بزرگ ایرانی‌ها نشود.

عقب‌نشینی سراسری عراق اگرچه از ناامیدی رؤیاهای سردار قادسیه خبر می‌داد، اما صدام هیچ‌وقت از تعقیب مطالباتش دست برنداشت. او فقط مجبور شده بود با تجمیع نیروهای ارتشش در بلندی‌های استراتژیک، آن را از نابودی کامل حفظ کند. در اصل همچنان امیدوار بود وجهه پیروز جنگ را برای خود حفظ کند.

بعد از سخنرانی ۳۰ خرداد ۱۳۶۱ صدام، حضرت امام روز بعد در واکنش به این سخنان فرمودند: این اطلاعیه (صدام) یک ساعت بیشتر وقت من را صرف خودش کرد... می‌گوید ما برای اثبات اینکه صلح‌طلبیم، صلح‌جو هستیم همه لشکر خودمان را امر می‌کنیم که از خاک ایران تا ۱۰ روز دیگر بیرون بروند... ولی چند تا مطلب دیگر داریم که باید حاصل بشود. تا حاصل نشود ما در حال جنگ هستیم. یکی اینکه همه خساراتی که به ما وارد کردی که خودش نوشته قابل شمارش نیست از شما مطالبه می‌کنیم. باید آن کسی که این قدر جنایت وارد کرده است مشخص بشود».

> امام به خوبی دریافته بود که شعار صلح‌طلبی صدام، استراتژی جدید او برای ندادن امتیاز به ایران و حفظ دستاوردهای حداقلی خود است. عراق می‌خواست هم آن بخش از نقاط کشورمان که در عقب‌نشینی سراسری تخلیه نکرده بود را حفظ کند و هم اینکه از پرداخت خسارات جنگ سر باز بزند

امام به خوبی دریافته بود که شعار صلح‌طلبی صدام، استراتژی جدید او برای ندادن امتیاز به ایران و حفظ دستاوردهای حداقلی خود است. عراق می‌خواست هم آن بخش از نقاط کشورمان که در عقب‌نشینی سراسری تخلیه نکرده بود را حفظ کند و هم اینکه از پرداخت خسارات جنگ سر باز بزند. اما همین سیاست آشکار بعثی‌ها خیلی از چهره‌های داخلی را به اشتباه انداخت و شعار تحریم جنگ توسط برخی از جریان‌های سیاسی شنیده شد.

دستاورد سطحی استراتژی عقب‌نشینی عراق، تخلیه شهرهایی چون سومار، قصرشیرین، مهران و مناطقی از کشورمان بود که ارتش بعث در آنجا آسیب‌پذیر به نظر می‌رسید. در عوض آنها نفت‌شهر، نقطه مرزی شلمچه، طلائیه، کوشک، ارتفاعات حمرین، ارتفاعات میمک و برخی مناطق دیگر به وسعت هزار کیلومتر مربع را همچنان در اشغال خود نگه داشتند. نتیجه عمیق‌تر این استراتژی، بروز اختلاف در جبهه داخلی کشورمان بود که چند ماه بعد با انتقاد نهضت آزادی به تداوم جنگ خود را نشان داد. ایران اسلامی باز باید در داخل و خارج از مرزهایش می‌جنگید.

جدول

طراح: علیرضا سجادی فر ■ شماره ۵۴۰۰

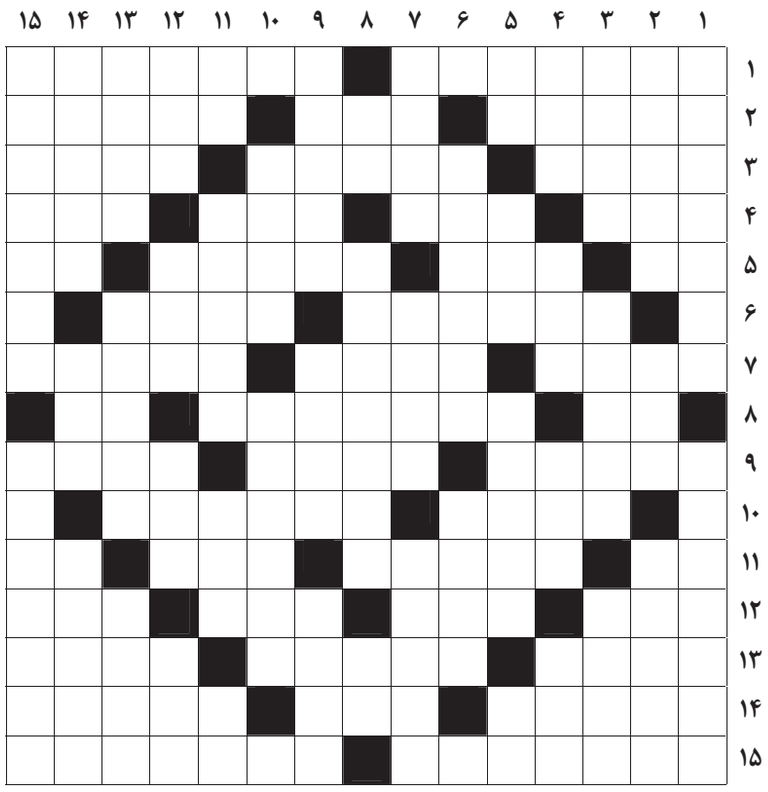

از راست به چپ

■ ۱- گیاهی علفی و خوش‌بو با برگ‌های ریز و گل‌های چتری زردرنگ که مصرف دارویی دارد- عنوانی برای کشورهای کم توسعه یافته یا فقیر ■ ۲- سفره طعام – لیست غذای رستوران – قهرمان لالیگای اسپانیا ■ ۳- دوقلو – جایزه سینمایی – تنها غزوه پیامبر(ص) که حضرت علی(ع) در آن شرکت نداشتند ■ ۴- سرسرا – بی خبر از گرسنه – رکنی از ارکان نماز- برداشت محصول ■ ۵- قلم فرنگی - پایتخت موسیقی اروپا - سستی و سهل انگاری - بوی ماندگی ■ ۶- سلب مالکیت و ضبط اموال - دردناک ■ ۷- بازار و مسجدی در شیراز – سیر جنگلی - یکتا ■ ۸- حرف نفی عرب - گل پیامبر زیبارو - قیمت بازاری ■ ۹- شاعر می‌گوید نرود میخ ... بر سنگ - نکته سنج و ظریف - اجرا کننده نمایش تلویزیونی ■ ۱۰- جاده و رودی در شمال - چرم خام ■ ۱۱- برگ برنده - کیسه بزرگ - ماه - ناخالصی ■ ۱۲- بانگ جانور درنده - ترس - صدا و آواز - امام هشتم ■ ۱۳- اتحادیه فوتبال اروپا - واحد زمین لرزه - کج و خمیده ■ ۱۴- به طرف دست راست رفتن – باغی در شیراز - آفرین فرانسوی ■ ۱۵- دادگاه تجدیدنظر - بخشی از طبقات فوقانی جو

از بالا به پایین

■ ۱- غذایی با برنج - فرشته موکل بر آب در زرتشت ■ ۲- تراس - سر - شروع والیبال ■ ۳- آب صاف و گوارا - شهری آذری‌نشین - آفت‌ها ■ ۴- اسب چاپار - مقابل فراق - چین و شکن - درس نخوانده ■ ۵- یک لحظه- جاسوسخانه امریکا- ستون مسجد پیامبر - تکرار حرفی ■ ۶- رودی در پاکستان - کتاب حضرت داود ■ ۷- زوج و زوجه - پول افریقای جنوبی - رشته‌های گیاهی ■ ۸- منقار کوتاه - اشاره به مردم خردمند و با ایمان - بدی ■ ۹- شاخه تازه درخت - اثر شریعتی - سلاح خطرناک ■ ۱۰- کرگدن - جانوری است شبیه سوسمار که دارای چهار دست و پا و دم کوتاه است ■ ۱۱- مایه حیات - نوشتن کتاب - گرمی و حرارت – پایتخت آلمان غربی سابق ■ ۱۲- اسم - مسابقات سراسری - خیابان وسیع - لوله غذا ■ ۱۳- ترانه - بالا دست - کله پز ■ ۱۴- ژانر سینمایی مرتبط با کابوی، هفت تیر و اسب - نصف - بافت مقاوم و لاستیک مانند و قابل انعطاف در برخی از اندام‌های بدن ■ ۱۵- دستگاه تعیین جهت رادیویی - شهر فیروزه

جدول سودوکو

ارقام ۱ تا ۹ را طوری قرار دهید که در هر ردیف، ستون و مربع‌های کوچک سه در سه فقط یک بار به کار روند.

۳		۱						
			۱					
۶			۷	۲		۵	۱	۹
۱	۲				۹			
	۵						۳	۶
			۸		۶		۹	
۵		۸						
						۴		۳
			۹	۱	۷			

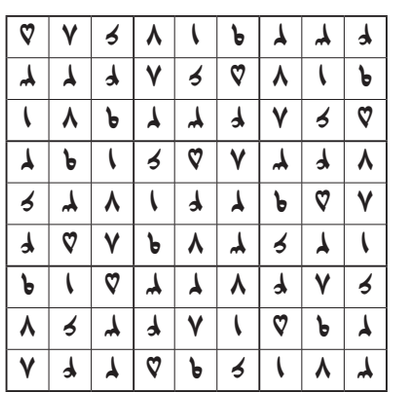

جدول کلمات متقاطع
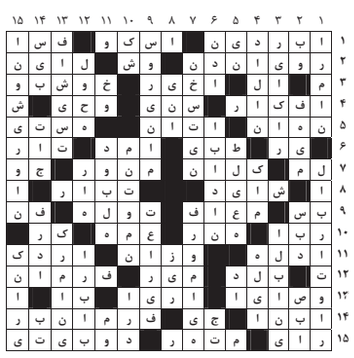
پاسخ جدول شماره ۵۳۹۹